

การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย

Continuing Professional Development for Professional Accountants In Thailand

สมชาย เลิศภริมย์สุข
คณบดีคณะบัญชี มหาวิทยาลัยธนบุรี

ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย

ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 ได้กำหนดผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีในประเทศไทยไว้ 6 ด้าน คือ

1. ด้านการทำบัญชี
2. ด้านการสอบบัญชี
3. ด้านการบัญชีบริหาร
4. ด้านการวางระบบบัญชี
5. ด้านการบัญชีภาษีอากร
6. ด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี

กรอบการพัฒนาวิชาชีพบัญชี

สภาวิชาชีพบัญชีได้กำหนดกรอบการพัฒนาวิชาชีพบัญชีไว้ โดยมีหลักการและเหตุผลของการกำหนดกรอบการพัฒนาวิชาชีพบัญชี ดังนี้

หลักการและเหตุผลของการกำหนดกรอบการพัฒนาวิชาชีพบัญชี

- การพัฒนาวิชาชีพบัญชีจำเป็นต้องพัฒนาทั้งในระดับสภาวิชาชีพบัญชีฯ และในระดับผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีในแต่ละด้านทั้ง 6 ด้าน

- การพัฒนาวิชาชีพบัญชีในส่วนของสภาวิชาชีพบัญชีฯ และผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีทั้ง 6 ด้าน จำเป็นต้องทำด้วยวิธีการต่างๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของวิชาชีพบัญชีตามที่สภาวิชาชีพบัญชีฯ กำหนดไว้

- เพื่อให้การพัฒนาวิชาชีพบัญชีมีแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่สภาวิชาชีพบัญชีฯ กำหนด จึงจำเป็นต้องกำหนดกรอบเพื่อให้ผู้รับผิดชอบในการพัฒนาวิชาชีพบัญชีถือปฏิบัติ

ทั้งนี้ การตัดสินใจที่จะใช้วิธีการใดเมื่อใด และในขอบเขตมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้รับผิดชอบ โดยคำนึงถึงทรัพยากรของสภาวิชาชีพบัญชีฯ

โครงสร้างของกรอบการพัฒนาวิชาชีพบัญชี

กรอบการพัฒนาวิชาชีพบัญชีแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวกับสภาวิชาชีพบัญชีฯ และส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี

กรอบการพัฒนาวิชาชีพบัญชีในแต่ละส่วนมีโครงสร้างที่ประกอบด้วย

1. ประสงค์ของการพัฒนา
2. วิธีการหรือลักษณะของการพัฒนาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. ผู้รับผิดชอบการดำเนินการพัฒนาวิชาชีพ
บัญชี

และจะถูกปรับปรุงอย่างเหมาะสมมากขึ้นสำหรับกิจกรรม
ทางวิชาชีพและความรับผิดชอบของแต่ละคน

การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี

สมาพันธ์นักบัญชีนานาชาติ (International Federation of Accountants : IFAC) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (IES7) เรื่อง “การพัฒนาทางวิชาชีพบัญชีอย่างต่อเนื่อง : โปรแกรมการเรียนรู้ระยะยาวและการพัฒนาความสามารถทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง” ซึ่งมีผลบังคับใช้วันที่ 1 มกราคม 2549 โดยการพัฒนาคำรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง กล่าวถึงกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาและดำรงไว้ซึ่งความสามารถ เพื่อให้ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถภายใต้สภาพแวดล้อมทางวิชาชีพ

การส่งเสริมการเรียนรู้ระยะยาว

IFAC ได้กำหนดให้กลุ่มสมาชิก(รวมทั้งประเทศไทย) ควรส่งเสริมความสำคัญของการพัฒนาความสามารถอย่างต่อเนื่อง และข้อผูกมัดในการเรียนรู้ระยะยาวสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีทุกคน

กระบวนการเรียนรู้ระยะยาวจะเริ่มต้นขึ้นและดำเนินต่อเนื่องตั้งแต่โปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีคุณภาพ และดำเนินต่อไปในสายวิชาชีพของแต่ละคน

การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ (Continuing Professional Development : CPD) คือการขยายกระบวนการศึกษาที่จะนำไปสู่คุณสมบัติในฐานะผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ความรู้ทางวิชาชีพความสามารถทางวิชาชีพ คุณค่าทางวิชาชีพ จริยธรรมและทัศนคติ จะได้มาตามระยะเวลาที่ได้รับคุณสมบัติต่อเนื่องไปถึงการพัฒนา

วิธี CPD

จุดประสงค์ของ CPD คือการช่วยผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีให้พัฒนาความสามารถทางวิชาชีพในการให้บริการอย่างมีคุณภาพเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณชน การวัดผลความสำเร็จของ CPD สามารถทำได้อย่างน้อย 3 วิธีดังต่อไปนี้

(ก) วิธี Input-based กำหนดจำนวนของกิจกรรมการเรียนรู้ที่พิจารณาแล้วว่าเหมาะสมสำหรับการพัฒนาและรักษาไว้ซึ่งความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพ

(ข) วิธี Output-based กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีแสดงผลงานที่มีการพัฒนาและรักษาไว้ซึ่งความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพ

(ค) วิธีผสม เป็นการรวมพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของวิธี Input-based และวิธี Output-based โดยการกำหนดจำนวนกิจกรรมการเรียนรู้และวัดผลสำเร็จที่ได้

วิธีการ Input-based

คณะกรรมการที่ดูแลวิธีการ Input-based ต้องอาศัยผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในเรื่องต่อไปนี้

(ก) ทุก ๆ 3 ปีจะต้องปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านวิชาชีพอย่างน้อย 120 ชั่วโมงหรือหน่วยการเรียนรู้เทียบเท่า ซึ่งจะต้องมีอย่างน้อย 60 ชั่วโมงหรือหน่วยการเรียนรู้เทียบเท่าที่สามารถตรวจสอบได้

(ข) ในแต่ละปีจะต้องปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวอย่างน้อย 20 ชั่วโมงหรือหน่วยการเรียนรู้เทียบเท่าและ

(ค) ตรวจสอบและวัดกิจกรรมการเรียนรู้ว่าเป็นไปตามข้อกำหนดข้างต้น

วิธีการ Output-based

คณะกรรมการที่ดูแลวิธีการ Output-based ต้องอาศัยผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีในการแสดงถึงการพัฒนาและรักษาระดับความสามารถที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ โดยการแสดงหลักฐานที่มีคุณสมบัติดังนี้เป็นระยะๆ

- (ก) สามารถตรวจสอบได้อย่างชัดเจนโดยผู้ที่มีความสามารถและ
- (ข) สามารถวัดได้โดยใช้วิธีการประเมินที่สามารถใช้ได้จริง

วิธีผสม

การใช้วิธี input และ output ผสมผสานกันที่กลุ่มสมาชิกสนับสนุนควรปฏิบัติตามหลักของ input และ output system ที่มีอยู่ในมาตรฐานนี้มีหลายทางเลือกในการปรับใช้วิธีแบบผสมผสานเพื่อนำมาใช้ใน CPD กลุ่มสมาชิกสามารถเลือกได้ ยกตัวอย่างเช่น

- (ก) ปรับใช้วิธี input-based สำหรับบางส่วนหรือบางกลุ่มของสมาชิก และ วิธีใช้ output-based สำหรับส่วนอื่น
- (ข) ใช้หลักการของทั้ง input และ output-based system โดยหน่วยการเรียนรู้ input-based สนับสนุนความสำเร็จของ output ที่ถูกวัดผลในส่วนของความรู้ใน output-based system
- (ค) อนุญาตให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่ไม่สามารถผ่านการเรียนรู้ input-based ที่กำหนดให้แสดงหลักฐานว่าได้มีการพัฒนาและรักษาไว้ซึ่งความสามารถ
- (ง) ระบุจำนวนที่แน่นอนของหน่วยการเรียนรู้ซึ่งเป็นการแสดงถึงความพยายามตามที่กำหนดในการบรรลุความสามารถและติดตามตรวจสอบร่วมกับการพิสูจน์ความสำเร็จซึ่งเป็นผลจากกิจกรรมการเรียนรู้
- (จ) แนะนำให้ใช้วิธีผสมก่อนที่จะทำความเข้าใจ

ระบบ Output-based

การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย ในปัจจุบันได้มีการกำหนดเป็นประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาในการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี (ฉบับที่ 1, 2) พ.ศ. 2547, 2549 ออกตามความใน มาตรา 7(6) แห่ง พ.ร.บ. การบัญชี พ.ศ. 2543 (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 10 สิงหาคม 2547 เป็นต้นไป)

■ ผู้ทำบัญชีต้องพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพต่อเนื่อง

- ก. การอบรมหรือสัมมนา
- ข. การเป็นวิทยากร ผู้บรรยายหรือดำเนินการสัมมนา
- ค. การเป็นอาจารย์ในสถาบันศึกษาของรัฐหรือเอกชนที่ไม่ต่ำกว่าอนุปริญญา หรือ ปวส. ทางการบัญชีหรือเทียบเท่าไม่ว่าจะเป็นอาจารย์ประจำหรืออาจารย์พิเศษ
- ง. การสำเร็จการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ
- จ. ผ่านการศึกษาเฉพาะรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชีของสถาบันการศึกษาของรัฐหรือเอกชนที่ไม่ต่ำกว่าอนุปริญญา หรือ ปวส. ทางการบัญชีหรือเทียบเท่า
- ฉ. อื่นๆ

■ ระยะเวลาที่ผู้ทำบัญชีต้องเข้ารับการพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพต่อเนื่อง

- ก. ทุกรอบ 3 ปี
- ข. รอบละไม่น้อยกว่า 27 ชั่วโมง
- ค. ต้องมีเนื้อหาการบัญชีไม่น้อยกว่า 18 ชั่วโมง
- ง. แต่ละปีต้องเข้าอบรมไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

▪ การนับชั่วโมง

การพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพ	การนับชั่วโมง
1. การอบรมหรือสัมมนาที่จัดโดยสภาวิชาชีพบัญชี หรือ เรื่องที่อธิบดีเห็นชอบซึ่งจัดโดย <ul style="list-style-type: none"> • กระทรวง กรม • สถาบันการศึกษา • หอการค้าไทย • สถาบันวิชาชีพหรือสถาบันการศึกษาอื่น 	- นับได้ตามที่เข้าร่วมอบรมหรือสัมมนา
2. การเป็นวิทยากร ผู้บรรยายหรือผู้ดำเนินการสัมมนา	- นับได้ 3 เท่าของระยะเวลาการเป็นวิทยากรผู้บรรยายหรือผู้ดำเนินการสัมมนา
3. การเป็นอาจารย์ในสถาบันการศึกษาของรัฐ หรือเอกชน	- นับได้วิชาละ 9 ชั่วโมงและในรอบระยะเวลา 3 ปีให้นับได้ไม่เกิน 18 ชั่วโมงแม้ว่าจะสอนเกินกว่า 2 วิชาก็ตาม
4. การสำเร็จการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ	- นับตามปีที่สำเร็จการศึกษา ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1. ระดับการศึกษาสูงกว่าวุฒิมศก <ul style="list-style-type: none"> - วุฒิต่างการบัญชีให้นับ 27 ชั่วโมง - วุฒิต่างการเงิน บริหารธุรกิจ พาณิชย ภัย หรืออื่นๆ ที่มีบัญชี 18 ชั่วโมง 2. ไม่สูงกว่าวิชาละ 6 ชั่วโมง
5. ผ่านการศึกษาเฉพาะรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชีของสถาบัน	- นับได้วิชาละ 6 ชั่วโมง
6. อื่นๆ	- ตามที่อธิบดีกำหนด

ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีด้านอื่นๆ อีก 5 ด้าน ต้องเข้า CPD หรือไม่

คำตอบที่ชัดเจนจาก IES7 ได้ตอบคำถามเรียบร้อยแล้วเพราะการพัฒนาทางวิชาชีพบัญชีอย่างต่อเนื่องจะต้องถือปฏิบัติต่อผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีทุกคน ซึ่งตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชีได้กำหนดผู้ประกอบการวิชาชีพ

บัญชีไว้ 6 ด้าน ปัจจุบันผู้ทำบัญชีเข้าสู่ระบบ CPD แล้ว ส่วนอีก 5 ด้านสภาวิชาชีพบัญชี กำลังอยู่ในการพิจารณารายละเอียดวิธีปฏิบัติต่อไป และเชื่อว่าวิธี CPD สำหรับประเทศไทยน่าจะมีการทำวิจัยเพื่อให้วิธี CPD สอดคล้อง

และเหมาะสมกับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย
ต่อไป

บรรณานุกรม

1. กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ : ประกาศ
กรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์วิธีและ
ระยะเวลา ในการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องวิชาชีพบัญชี (ฉบับ
ที่ 1,2 พ.ศ. 2547, 2549). กรุงเทพฯ, 2549
2. สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ : รายงาน
ประจำปี (พ.ศ. 2548 – 2549) .กรุงเทพฯ, 2549
3. International Federation of Accountants . International
Education Standard for Professional Accountants 7 –
Continuing Professional Development : A Program of
Lifelong Learning and Continuing Development of
Professional Competence . New York, 2004

